Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

z 21. decembra 2021 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Obchodná politika – Nariadenie (ES) č. 2271/96 – Ochrana pred extrateritoriálnymi účinkami uplatňovania právnych predpisov prijatých treťou krajinou – Obmedzujúce opatrenia prijaté Spojenými štátmi americkými voči Iránu – Sekundárne sankcie prijaté touto treťou krajinou, ktoré bránia osobám mimo jej územia udržiavať obchodné vzťahy s určitými iránskymi podnikmi – Zákaz vyhovieť takejto právnej úprave – Výkon práva na riadne vypovedanie zmlúv“

Vo veci C-124/20,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (Vyšší krajinský súd Hamburg, Nemecko) z 2. marca 2020 a doručený Súdnemu dvoru 5. marca 2020, ktorý súvisí s konaním:

**Bank Melli Iran**

proti

**Telekom Deutschland GmbH,**

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda K. Lenaerts, podpredseda L. Bay Larsen, predsedovia komôr A. Prechal, K. Jürimäe, C. Lycourgos, E. Regan, S. Rodin (spravodajca), N. Jääskinen, I. Ziemele a J. Passer, sudcovia M. Ilešič, T. von Danwitz a N. Wahl,

generálny advokát: G. Hogan,

tajomník: M. Krausenböck, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 23. februára 2021,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– Bank Melli Iran, v zastúpení: T. Wülfing, P. Plath a U. Schrömbges, Rechtsanwälte,

– Telekom Deutschland GmbH, v zastúpení: T. Fischer a M. Blankenheim, Rechtsanwälte,

– nemecká vláda, v zastúpení: J. Möller a S. Heimerl, splnomocnení zástupcovia,

* Jazyk konania: nemčina.

– španielska vláda, v zastúpení: S. Centeno Huerta, splnomocnená zástupkyňa,

– Európska komisia, v zastúpení: J. Roberti di Sarsina, A. Biolan a M. Kellerbauer, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 12. mája 2021,

vyhlásil tento

## Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 5 nariadenia Rady (ES) č. 2271/96 z 22. novembra 1996 o ochrane pred účinkami uplatňovania právnych predpisov prijatých treťou krajinou mimo jej územia a pred účinkami opatrení na nich založených alebo z nich vyplývajúcich (Ú. v. ES L 309, 1996, s. 1; Mim. vyd. 10/001, s. 75), zmeneného nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 37/2014 z 15. januára 2014 (Ú. v. EÚ L 18, 2014, s. 1), ako aj delegovaným nariadením Komisie (EÚ) 2018/1100 zo 6. júna 2018 (Ú. v. EÚ L 199 I, 2018, s. 1), ktorým sa mení príloha k nariadeniu č. 2271/96 (ďalej len „nariadenie č. 2271/96“).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi Bank Melli Iran (ďalej len „BMI“) a spoločnosťou Telekom Deutschland GmbH (ďalej len „Telekom“) vo veci platnosti vypovedania zmlúv uzavretých medzi týmito dvoma spoločnosťami týkajúcich sa poskytovania telekomunikačných služieb spoločnosťou Telekom po tom, ako bola BMI zapísaná do zoznamu osôb, na ktoré sa vzťahuje režim sankcií zavedený Spojenými štátmi americkými v súvislosti s jadrovým programom Iránu, ktorý bráni najmä tomu, aby boli s uvedenými osobami udržiavané obchodné vzťahy mimo územia Spojených štátov (ďalej len „sekundárne sankcie“).

### Právny rámec

#### *Právo Únie*

*Nariadenie č. 2271/96*

3 Prvé až šieste odôvodnenie nariadenia č. 2271/96 stanovujú:

„keďže ciele [Európskej únie] zahrňujú prispievanie k harmonickému rozvoju svetového obchodu a progresívnemu odstraňovaniu prekážok v medzinárodnom obchode;

keďže úsilím [Únie] je dosiahnutie najväčšieho možného rozsahu voľného pohybu kapitálu medzi členskými štátmi a tretími krajinami vrátane odstránenia akéhokoľvek obmedzovania priamych investícií – vrátane investícií do nehnuteľností – ustanovenie, opatrenie [usadenia sa, poskytovania – *neoficiálny preklad*] finančných služieb alebo prístup cenných papierov na kapitálové trhy;

keďže tretia krajina prijala určité zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia, ktoré podporujú regulovanie činností fyzických a právnických osôb pod súdnou právomocou členského štátu;

keďže svojím uplatňovaním mimo územia porušujú takéto zákony, nariadenia a iné právne nástroje medzinárodné právo a bránia dosiahnutiu uvedených cieľov;

keďže takéto zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia na nich založené alebo z nich vyplývajúce ovplyvňujú alebo pravdepodobne budú ovplyvňovať stanovený právny poriadok a majú nepriaznivý vplyv na záujmy [Únie] a na záujmy fyzických a právnických osôb vykonávajúcich práva podľa Zmluvy o [FEÚ];

keďže za týchto výnimočných okolností je potrebné prijať opatrenie na úrovni [Únie] na ochranu stanoveného právneho poriadku, na ochranu záujmov [Únie] a záujmov uvedených fyzických a právnických osôb, najmä odstránením, neutralizovaním, blokovaním alebo iným vyrovnaním účinkov dotknutých zahraničných právnych predpisov“.

4 Článok 1 prvý odsek tohto nariadenia stanovuje:

„Toto nariadenie poskytuje ochranu pred [extrateritoriálnymi – *neoficiálny preklad*] účinkami uplatňovania právnych predpisov špecifikovaných v prílohe k tomuto nariadeniu, vrátane nariadení a iných právnych nástrojov, a opatrení na nich založených alebo z nich vyplývajúcich, a neutralizuje tieto účinky [zabraňuje týmto účinkom – *neoficiálny preklad*], ak takéto uplatňovanie ovplyvňuje záujmy osôb uvedených v článku 11 zapájajúcich sa do medzinárodného obchodu a/alebo pohybu kapitálu a príslušných obchodných činností medzi [Úniou] a tretími krajinami.“

5 Článok 4 uvedeného nariadenia stanovuje:

„Žiadne súdne rozhodnutie alebo rozhodnutie tribunálu alebo žiadne rozhodnutie správneho orgánu mimo [Únie], ktoré majú priamy alebo nepriamy účinok na právne predpisy špecifikované v prílohe alebo na opatrenia na nich založené alebo z nich vyplývajúce, nie je uznávané alebo vykonateľné akýmkoľvek spôsobom.“

6 Podľa článku 5 toho istého nariadenia:

„Žiadna osoba uvedená v článku 11 nevyhovie, priamo alebo nepriamo alebo prostredníctvom pomocníka alebo inej [priamo alebo prostredníctvom – *neoficiálny preklad*] sprostredkujúcej osoby, aktívne alebo úmyselným zanedbaním akýchkoľvek požiadaviek alebo zákazov [úmyselným zanedbaním, akýmkoľvek požiadavkám alebo zákazom – *neoficiálny preklad*], vrátane požiadaviek na zahraničné súdy, priamo alebo nepriamo založeným na právnych predpisoch špecifikovaných v prílohe alebo z nich vyplývajúcim alebo založeným na opatreniach na nich založených alebo z nich vyplývajúcich alebo z nich vyplývajúcim.

Osoby môžu byť v súlade s postupmi stanovenými v článkoch 7 a 8 oprávnené vyhovieť úplne alebo čiastočne rozsahu, ktorého nezhoda by vážne poškodila ich záujmy alebo záujmy [Únie]. Kritériá uplatňovania tohto ustanovenia sa stanovia v súlade s postupom stanoveným v článku 8. Ak existuje dostatočná istota, že nevyhovenie danej požiadavke by mohlo spôsobiť vážne poškodenie fyzickej alebo právnickej osobe, [Európska k]omisia urýchlene predloží výboru uvedenému v článku 8 návrh príslušných opatrení, ktoré sa majú prijať v zmysle tohto nariadenia.“

7 Článok 6 prvý a druhý odsek nariadenia č. 2271/96 stanovuje:

„Akákoľvek osoba uvedená v článku 11, ktorá je spojená s činnosťami uvedenými v článku 1, má právo na náhradu akejkoľvek škody vrátane právnych nákladov spôsobených tejto osobe uplatňovaním právnych predpisov špecifikovaných v prílohe alebo opatreniami na nich založenými alebo z nich vyplývajúcimi.

Takéto odškodnenie sa získa od fyzickej alebo právnickej osoby, alebo akejkoľvek inej právnickej osoby, ktorá spôsobila škodu, alebo ktorejkoľvek osoby, ktorá konala v jej mene alebo ako sprostredkovateľ.“

8 Článok 7 písm. b) a d) tohto nariadenia stanovuje:

„Na vykonanie tohto nariadenia Komisia:

…

b) udelí oprávnenie podľa podmienok stanovených v článku 5 a po stanovení lehôt vzhľadom na doručenie stanoviska výborom, berie plne do úvahy lehoty, ktoré majú dodržiavať osoby, ktorým sa má oprávnenie udeliť;

…

d) uverejní oznámenie v *Úradnom vestníku Európsk*[*ej Únie*] o rozsudkoch a rozhodnutiach, na ktoré sa uplatňujú články 4 a 6.“

9 V zmysle článku 8 uvedeného nariadenia:

„1. Na účely vykonávania článku 7 písm. b) Komisii pomáha Výbor pre exteritoriálne právne predpisy. Uvedené vykonávacie akty sa prijímajú v súlade s postupom preskúmania uvedeným v odseku 2 tohto článku. Uvedený výbor je výborom v zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 182/2011 [zo 16. februára 2011, ktorým sa ustanovujú pravidlá a všeobecné zásady mechanizmu, na základe ktorého členské štáty kontrolujú vykonávanie vykonávacích právomocí Komisie (Ú. v. EÚ L 55, 2011, s. 13)].

2. Ak sa odkazuje na tento odsek, uplatňuje sa článok 5 nariadenia [č. 182/2011].“

10 Článok 9 nariadenia č. 2271/96 stanovuje:

„Každý členský štát stanoví sankcie, ktoré sa majú uložiť v prípade porušenia akýchkoľvek príslušných ustanovení tohto nariadenia. Takéto sankcie musia byť účinné, primerané a odrádzajúce.“

11 Podľa znenia článku 11 nariadenia č. 2271/96 platí:

„Toto nariadenie sa vzťahuje na:

1. akúkoľvek fyzickú osobu, ktorá má bydlisko v [Únii] a je štátnym príslušníkom členského štátu,

2. akúkoľvek právnickú osobu zriadenú v [Únii],

3. akúkoľvek fyzickú alebo právnickú osobu uvedenú v článku 1 ods. 2 nariadenia [Rady] (EHS) 4055/86 [z 22. decembra 1986, ktorým sa uplatňuje zásada slobody poskytovať služby na námornú dopravu medzi členskými štátmi a medzi členskými štátmi a tretími krajinami (Ú. v. ES L 378, 1986, s. 1; Mim. vyd. 06/001, s. 174)],

4. akúkoľvek inú fyzickú osobu, ktorá má bydlisko v [Únii], pokiaľ sa táto osoba nenachádza v krajine, ktorej je štátnym príslušníkom,

5. akúkoľvek inú fyzickú osobu v rámci [Únii], vrátane [jej] teritoriálnych vôd a vzdušného priestoru a v akomkoľvek lietadle alebo v akomkoľvek plavidle pod súdnou právomocou alebo kontrolou členského štátu, pôsobiacu v rámci profesionálnej činnosti.“

12 Príloha nariadenia č. 2271/96 s názvom „Zákony, nariadenia a iné právne nástroje“ v časti týkajúcej sa Spojených štátov znie takto:

„…

4. ‚Iran Freedom and Counter-Proliferation Act of 2012‘

Ustanovenia, ktorých dodržiavanie sa požaduje:

Vedome:

i) neposkytovať významnú podporu, a to ani uľahčovaním významných finančných transakcií, ani tovar ani služby určitým osobám pracujúcim v prístavoch, energetike, odvetviach lodnej dopravy alebo stavby lodí v Iráne alebo v mene týchto osôb, ani žiadnej iránskej osobe zaradenej do zoznamu osobitne označených štátnych príslušníkov a zablokovaných osôb;
ii) neobchodovať s Iránom v oblasti významného tovaru a služieb, ktoré sa používajú v iránskej energetike alebo iránskych odvetviach lodnej dopravy alebo stavby lodí;
iii) nekupovať ropu a ropné produkty z Iránu a nevykonávať finančné transakcie súvisiace s nimi za osobitných okolností;
iv) nevykonávať ani neuľahčovať transakcie týkajúce sa obchodovania so zemným plynom do Iránu alebo z neho (vzťahuje sa na zahraničné finančné inštitúcie);
v) neobchodovať s Iránom v oblasti drahých kovov, grafitu, surových kovov alebo kovových polotovarov alebo softvéru, ktoré možno použiť v určitých odvetviach alebo s ktorými sa spájajú určité osoby; ani neuľahčovať významnú finančnú transakciu v súvislosti s takýmto obchodom;
vi) neposkytovať služby upisovania, poistenie a zaistenie týkajúce sa určitých činností, okrem iného činností uvedených v bode i) a ii), alebo určitých kategórií osôb.

…“

*Delegované nariadenie 2018/1100*

13 Odôvodnenie 4 delegovaného nariadenia 2018/1100 stanovuje:

„Spojené štáty americké 8. mája 2018 oznámili, že prerušenie uplatňovania svojich vnútroštátnych reštriktívnych opatrení voči Iránu ukončia. Niektoré z týchto opatrení sa uplatňujú extrateritoriálne a spôsobujú nepriaznivé účinky na záujmy Únie a záujmy fyzických a právnických osôb uplatňujúcich si svoje práva na základe Zmluvy o [FEÚ].“

*Vykonávacie nariadenie (EÚ) 2018/1101*

14 Článok 4 vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) 2018/1101 z 3. augusta 2018, ktorým sa stanovujú kritériá uplatňovania článku 5 [druhého odseku] nariadenia Rady… č. 2271/96 (Ú. v. EÚ L 199 I, 2018, s. 7), upravuje:

„Komisia pri posudzovaní, či by vzniklo vážne poškodenie chránených záujmov uvedených v článku 5 druhom odseku nariadenia [č. 2271/96], v prípade potreby berie do úvahy, okrem iného, tieto nekumulatívne kritériá:

a) či je pravdepodobné, že chránený záujem je osobitne ohrozený, a to na základe kontextu, povahy a pôvodu poškodenia chráneného záujmu;

b) existencia prebiehajúceho administratívneho alebo súdneho vyšetrovania [proti osobe uvedenej v článku 11 nariadenia č. 2271/96, ktorá požiadala o oprávnenie podľa článku 5 druhého odseku tohto nariadenia] alebo predchádzajúcej dohody o urovnaní s treťou krajinou, ktorá je predmetom uvedených extrateritoriálnych právnych predpisov;

c) existencia podstatnej väzby s treťou krajinou, ktorá je predmetom uvedených extrateritoriálnych právnych predpisov alebo následných opatrení; napríklad ak má [osoba uvedená v článku 11 nariadenia č. 2271/96, ktorá požiadala o oprávnenie podľa článku 5 druhého odseku tohto nariadenia,] materské alebo dcérske spoločnosti alebo v prípade účasti fyzických alebo právnických osôb podliehajúcich primárnej právomoci tretej krajiny, ktorá je predmetom [pôvodcom – *neoficiálny preklad*] uvedených extrateritoriálnych právnych predpisov alebo následných opatrení;

d) či by [osoba uvedená v článku 11 nariadenia č. 2271/96, ktorá požiadala o oprávnenie podľa článku 5 druhého odseku tohto nariadenia,] odôvodnene moh[la] prijať opatrenia na predchádzanie poškodeniu alebo na jeho zmiernenie;

e) nepriaznivý vplyv na vykonávanie hospodárskej činnosti, najmä pokiaľ ide o to, či by [osoba uvedená v článku 11 nariadenia č. 2271/96, ktorá požiadala o oprávnenie podľa článku 5 druhého odseku tohto nariadenia,] čelil[a] značným hospodárskym stratám, ktoré by mohli napríklad ohroziť je[j] životaschopnosť alebo predstavovať vážne riziko konkurzu;

f) či by sa činnosť [osoby uvedenej v článku 11 nariadenia č. 2271/96, ktorá požiadala o oprávnenie podľa článku 5 druhého odseku tohto nariadenia,] považovala za nadmerne zložitú z dôvodu straty základných vstupov alebo zdrojov, ktoré sa nedajú primerane nahradiť;

g) či by sa značne sťažilo využívanie individuálnych práv [osoby uvedenej v článku 11 nariadenia č. 2271/96, ktorá požiadala o oprávnenie podľa článku 5 druhého odseku tohto nariadenia];

h) či je ohrozená bezpečnosť, ochrana ľudského života a zdravia a ochrana životného prostredia;

i) či je ohrozená schopnosť Únie vykonávať svoje humanitárne, rozvojové a obchodné politiky alebo vonkajšie aspekty vnútorných politík;

j) bezpečnosť dodávok strategického tovaru alebo služieb v rámci Únie alebo členského štátu alebo do Únie alebo členského štátu a vplyv akéhokoľvek ich nedostatku alebo prerušenia;

k) dôsledky pre vnútorný trh, pokiaľ ide o voľný pohyb tovaru, osôb, služieb a kapitálu, ako aj o finančnú a hospodársku stabilitu alebo kľúčové infraštruktúry Únie;

l) systémové dôsledky poškodenia, najmä pokiaľ ide o účinky jeho presahovania do ostatných odvetví;

m) vplyv na trh práce jedného alebo viacerých členských štátov a jeho cezhraničné dôsledky v rámci Únie;

n) akýkoľvek iný relevantný faktor.“

### *Nemecké právo*

15 § 134 Bürgerliches Gesetzbuch (Občiansky zákonník) stanovuje:

„Právny úkon, ktorý porušuje zákonom stanovený zákaz, je neplatný, pokiaľ zo zákona nevyplýva inak.“

## Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

16 BMI má pobočku v Nemecku a je iránskou bankou, ktorú vlastní iránsky štát. Táto banka uzavrela so spoločnosťou Telekom, ktorá je dcérskou spoločnosťou Deutsche Telekom AG so sídlom v Nemecku a ktorej približne polovica obratu pochádza z jej činnosti v Spojených štátoch, viacero zmlúv na poskytovanie telekomunikačných služieb.

17 Účastníci konania vo veci samej sú viazaní rámcovou zmluvou umožňujúcou banke BMI spojiť do jednej zmluvy všetky telefónne a internetové pripojenia súvisiace s jej činnosťou na rôznych miestach v Nemecku. Na základe rôznych zmlúv uzavretých medzi týmito účastníkmi poskytovala Telekom banke BMI viaceré telekomunikačné služby, za ktoré BMI vždy včas platila. Služby poskytované na základe týchto zmlúv sú nevyhnutné pre internú a externú komunikáciu banky BMI v Nemecku. Podľa vnútroštátneho súdu sa BMI bez týchto služieb nemôže zúčastňovať na obchodných vzťahoch prostredníctvom svojej pobočky nachádzajúcej sa v Nemecku.

18 V roku 2018 Spojené štáty odstúpili od jadrovej dohody s Iránom, podpísanej 14. júla 2015 vo Viedni, ktorej cieľom bola kontrola iránskeho jadrového programu a zrušenie hospodárskych sankcií, ktoré sa týkali Iránu. V dôsledku toho Spojené štáty od 5. novembra 2018 opätovne uvalili na Irán okrem iného sekundárne sankcie.

19 Tieto sankcie sa týkajú osôb uvedených v „zozname osobitne určených štátnych príslušníkov a blokovaných osôb“ (Specially Designated Nationals and Blocked Persons List) (ďalej len „zoznam SDN“), ktorý vedie Office of Foreign Assets Control (OFAC) [Úrad pre kontrolu zahraničných aktív (OFAC), Spojené štáty] a v ktorom je uvedená aj BMI. Na základe uvedených sankcií majú všetky osoby zákaz udržiavať obchodné vzťahy mimo územia Spojených štátov s akoukoľvek osobou alebo subjektom uvedeným v zozname SDN

20 Dňa 16. novembra 2018 Telekom oznámila banke BMI, že jej vypovedala všetky zmluvy s okamžitou platnosťou a rovnako postupovala aj v prípade najmenej ďalších štyroch spoločností s väzbami na Irán uvedených v zozname SDN a majúcich sídlo v Nemecku.

21 V rámci jedného z konaní o nariadení neodkladného opatrenia, ktoré BMI začala na nemeckých súdoch, Landgericht Hamburg (Krajinský súd Hamburg, Nemecko) rozsudkom z 28. novembra 2018 nariadil spoločnosti Telekom povinnosť plniť súčasné zmluvy až do uplynutia riadnych výpovedných lehôt stanovených v týchto zmluvách, ktoré mali uplynúť v období od 25. januára 2019 do 7. januára 2021.

22 Dňa 11. decembra 2018 Telekom znovu oznámila banke BMI vypovedanie všetkých týchto zmlúv, a to „čo najskôr“. K tejto výpovedi nebolo priložené žiadne odôvodnenie.

23 BMI preto podala na Landgericht Hamburg (Krajinský súd Hamburg) žalobu, ktorou sa domáhala, aby bolo spoločnosti Telekom nariadené ponechať všetky zmluvne dohodnuté telefónne a internetové pripojenia aktívne.

24 Tento súd nariadil spoločnosti Telekom plniť zmluvy, o ktoré ide vo veci samej, až do uplynutia riadnych výpovedných lehôt a v zostávajúcej časti túto žalobu zamietol. Rozhodol, že riadne vypovedanie uvedených zmlúv zo strany spoločnosti Telekom bolo v súlade s článkom 5 nariadenia č. 2271/96.

25 BMI podala proti rozsudku Landgericht Hamburg (Krajinský súd Hamburg) odvolanie na vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, pričom tvrdila, že vypovedanie zmlúv, o ktoré ide vo veci samej, nebolo v súlade s článkom 5 nariadenia č. 2271/96. BMI argumentuje, že dôvodom tohto vypovedania je výlučne snaha spoločnosti Telekom vyhovieť sekundárnym sankciám prijatým Spojenými štátmi.

26 Vnútroštátny súd v prvom rade uvádza, že BMI netvrdila, že vypovedanie zmlúv, o ktoré ide vo veci samej, zo strany spoločnosti Telekom bolo výsledkom priamych alebo nepriamych pokynov správnych alebo súdnych orgánov Spojených štátov. Oberlandesgericht Köln (Vyšší krajinský súd Kolín nad Rýnom, Nemecko) rozsudkom zo 7. februára 2020 rozhodol, že v takejto situácii sa článok 5 prvý odsek nariadenia č. 2271/96 neuplatní.

27 Podľa vnútroštátneho súdu však samotná existencia uvedených sekundárnych sankcií postačuje na uplatnenie článku 5 prvého odseku nariadenia č. 2271/96, keďže žiadne opatrenie neumožňuje účinne vykonať zákaz stanovený v tomto ustanovení.

28 Po druhé z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že Telekom sa opierala o bod 5 dokumentu Komisie „Pokyny – Otázky a odpovede: prijatie aktualizácie nariadenia o blokovaní“ zo 7. augusta 2018 (Ú. v. EÚ C 277 I, 2018, s. 4), pričom tvrdila, že článok 5 prvý odsek nariadenia č. 2271/96 jej ponecháva slobodu podnikania kedykoľvek vypovedať zmluvy uzatvorené s bankou BMI z akýchkoľvek dôvodov, ako už rozhodli niektoré nemecké súdy, najmä Oberlandesgericht Köln (Vyšší krajinský súd Kolín nad Rýnom), ktorý uznesením z 1. októbra 2019 potvrdil, že bolo možné skončiť zmluvu z „dôvodov týkajúcich sa zahraničnej politiky Spojených štátov“.

29 Vnútroštátny súd zastáva názor, že vypovedanie zmlúv neporušuje článok 5 prvý odsek nariadenia č. 2271/96, pokiaľ je motivované čisto hospodárskymi dôvodmi bez konkrétnej súvislosti so sankciami uloženými tretími krajinami. V dôsledku toho musí Telekom výnimočne uviesť dôvody vypovedania zmlúv, o ktoré ide vo veci samej, a v každom prípade vysvetliť alebo dokonca prípadne preukázať, že rozhodnutie vypovedať zmluvy nebolo prijaté pre obavy z možných negatívnych dôsledkov pre Telekom na americkom trhu.

30 Po tretie vnútroštátny súd uvádza, že z § 134 Občianskeho zákonníka vyplýva, že vypovedanie zmlúv, ktoré je v rozpore s článkom 5 prvým odsekom nariadenia č. 2271/96, nemá právne účinky. Okrem toho podľa nemeckého práva každé porušenie tohto článku 5 prvého odseku predstavuje správny delikt, za ktorý možno uložiť pokutu až do výšky 500 000 eur.

31 Vzhľadom na riziko vzniku hospodárskych škôd pre Telekom, ktorá patrí do skupiny a ktorej približne polovica obratu pochádza z podnikania v Spojených štátoch, možno konštatovať, že je v rozpore so zásadou proporcionality stanovenou v článku 9 nariadenia č. 2271/96 uložiť pokutu tejto spoločnosti a okrem toho od nej požadovať, aby pokračovala v plnení zmlúv uzavretých s bankou BMI, a to o to viac, že cieľom tohto nariadenia nie je priamo chrániť záujmy tejto banky.

32 Po štvrté vnútroštátny súd zdôrazňuje, že podľa preambuly nariadenia č. 2271/96 je cieľom tohto nariadenia ochrana hospodárskych subjektov Únie.

33 Domnieva sa však, že riziko vzniku hospodárskych škôd nie je dostatočne kompenzované ani nárokom na náhradu škody stanoveným v článku 6 tohto nariadenia, ani prípadným udelením oprávnenia na dosiahnutie súladu so sankciami stanovenými v článku 5 druhom odseku uvedeného nariadenia. Vzhľadom na cieľ sledovaný tým istým nariadením, ktorým je zabrániť uplatneniu sekundárnych sankcií voči hospodárskym subjektom Únie, sa totiž toto oprávnenie vydáva skôr výnimočne. V dôsledku toho samotné riziko hospodárskych strát nemôže stačiť na získanie takéhoto oprávnenia. Za týchto okolností vnútroštátny súd pochybuje, či v prípade rizika značných hospodárskych strát na trhu Spojených štátov je všeobecný zákaz podľa nariadenia č. 2271/96, brániaci prerušeniu spolupráce s obchodným partnerom, zlučiteľný so slobodou podnikania chránenou článkom 16 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“) a so zásadou proporcionality zakotvenou v jej článku 52.

34 Za týchto okolností sa Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (Vyšší krajinský súd Hamburg, Nemecko) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Uplatní sa článok 5 prvý odsek nariadenia č. 2271/96 len vtedy, ak voči konajúcemu hospodárskemu subjektu Únie v zmysle článku 11 tohto nariadenia zo strany Spojených štátov… boli priamo alebo nepriamo vydané úradné alebo súdne pokyny, alebo na jeho uplatnenie postačuje, aby konanie hospodárskeho subjektu Únie smerovalo aj bez takýchto pokynov k tomu, aby dodržiaval sekundárne sankcie?

2. Ak by Súdny dvor otázku 1 zodpovedal v zmysle druhej alternatívy, bráni článok 5 prvý odsek nariadenia č. 2271/96 chápaniu vnútroštátneho práva v tom zmysle, že subjektu, ktorý podal výpoveď, sa umožní, aby podal akúkoľvek výpoveď dlhodobého záväzkového vzťahu so zmluvným partnerom, ktorý je v zozname (SDN), vedenom Úradom pre kontrolu zahraničných aktív –, a tým aj výpoveď na účely dodržiavania sankcií [uplatňovaných Spojenými štátmi]…, – bez toho, aby na tento účel potreboval výpovedný dôvod, a preto bez toho, aby v občianskoprávnom konaní predložil a dokázal, že dôvodom na podanie výpovede v žiadnom prípade nie je [úsilie] dodržiava[ť tieto] sankcie?

3. V prípade, ak Súdny dvor na druhú otázku odpovie kladne, má sa riadna výpoveď, ktorá porušuje článok 5 prvý odsek nariadenia č. 2271/96, automaticky považovať za neúčinnú, alebo na dosiahnutie cieľa nariadenia postačujú aj iné sankcie, napríklad uloženie peňažnej pokuty?

4. V prípade, ak Súdny dvor na tretiu otázku odpovie v zmysle prvej alternatívy, platí to pri zohľadnení článkov 16 a 52 [Charty] na jednej strane a možnosti udelenia povolení o výnimke podľa článku 5 druhého odseku nariadenia č. 2271/96 na druhej strane aj vtedy, ak hospodárskemu subjektu [Únie] so zachovaním obchodného vzťahu so zmluvným partnerom vedeným na zozname hrozia značné hospodárske straty na americkom trhu (v tomto prípade: 50 % obratu koncernu)?“

## O prejudiciálnych otázkach

### *Úvodné pripomienky*

35 Treba uviesť, že cieľom nariadenia č. 2271/96 je, ako vyplýva z jeho šiesteho odôvodnenia, chrániť stanovený právny poriadok, ako aj záujmy Únie a záujmy fyzických alebo právnických osôb vykonávajúcich práva podľa Zmluvy o FEÚ, najmä odstránením, zabránením, blokovaním alebo inak vyrovnaním účinkov zákonov, nariadení a iných právnych nástrojov uvedených v prílohe daného nariadenia (ďalej len „zákony uvedené v prílohe“).

36 Článok 1 nariadenia č. 2271/96 v tejto súvislosti spresňuje, že normotvorca Únie má opatreniami stanovenými v uvedenom nariadení za cieľ zabezpečiť ochranu pred extrateritoriálnym uplatňovaním zákonov uvedených v prílohe a opatrení na nich založených alebo z nich vyplývajúcich, ako aj sa usiluje o zabránenie týmto účinkom, ak toto uplatňovanie ovplyvňuje záujmy osôb uvedených v článku 11 zapájajúcich sa do medzinárodného obchodu a/alebo pohybu kapitálu a príslušných obchodných činností medzi Úniou a tretími krajinami.

37 Ako vyplýva z prvého až piateho odôvodnenia nariadenia č. 2271/96, cieľom zákonov uvedených v prílohe tohto nariadenia je regulovať činnosti fyzických a právnických osôb podliehajúcich súdnej právomoci členských štátov, a teda sa tieto zákony majú uplatňovať extrateritoriálne. Tým zasahujú do stanoveného právneho poriadku a poškodzujú záujmy Únie, ako aj záujmy uvedených osôb, keď porušujú medzinárodné právo a narúšajú dosiahnutie cieľov Únie. Dosiahnutie týchto cieľov sa totiž zameriava na harmonický rozvoj svetového obchodu a postupné odstránenie prekážok v medzinárodnom obchode tým, že v čo najväčšej možnej miere podporuje voľný pohyb kapitálu medzi členskými štátmi a tretími krajinami, ako aj odstránenie akéhokoľvek obmedzovania priamych investícií – vrátane investícií do nehnuteľného majetku, usadenia sa, poskytovania finančných služieb alebo prístupu cenných papierov na kapitálové trhy.

38 Medzi zákonmi uvedenými v prílohe sa nachádza „Iran Freedom and Counter-Proliferation Act of 2012“ (zákon z roku 2012 o slobode a boji proti proliferácii v Iráne), ktorý Spojené štáty – ako vyplýva z odôvodnenia 4 delegovaného nariadenia 2018/1100 – neprestali uplatňovať v nadväznosti na svoje odstúpenie od jadrovej dohody s Iránom, ako to oznámili 8. mája 2018.

39 Na dosiahnutie cieľov pripomenutých v bodoch 35 až 37 tohto rozsudku nariadenie č. 2271/96 stanovuje pravidlá rozličnej povahy. S cieľom chrániť stanovený právny poriadok, ako aj záujmy Únie článok 4 tohto nariadenia v podstate stanovuje, že žiadne rozhodnutie mimo Únie, ktorým sa vykonávajú zákony uvedené v prílohe, alebo opatrenia na nich založené alebo z nich vyplývajúce, sa neuzná alebo nevykoná. Na ten istý účel článok 5 prvý odsek uvedeného nariadenia v podstate zakazuje akejkoľvek osobe uvedenej v článku 11 tohto nariadenia vyhovieť zákonom uvedeným v prílohe alebo opatreniam na nich založených alebo z nich vyplývajúcich, avšak druhý odsek toho článku 5 stanovuje, že takejto osobe možno kedykoľvek udeliť oprávnenie, aby úplne alebo čiastočne vyhovela týmto zákonom, pokiaľ by ich nedodržanie vážne poškodilo záujmy

tejto osoby alebo Únie. Okrem toho článok 6 nariadenia č. 2271/96 s cieľom chrániť záujmy osôb uvedených v článku 11 tohto nariadenia stanovuje, že osoby, ktoré vykonávajú činnosť uvedenú v článku 1 tohto nariadenia, majú právo na náhradu akejkoľvek škody, ktorá im bola spôsobená uplatňovaním uvedených zákonov alebo týchto opatrení.

40 Pokiaľ ide o článok 9 nariadenia č. 2271/96, tento článok dbá o to, aby sa dané pravidlá uplatňovali účinným spôsobom, pričom od členských štátov požaduje, aby stanovili sankcie, ktoré budú uložené v prípade porušenia uvedených pravidiel a ktoré musia byť účinné, primerané a odrádzajúce. Takéto sankcie musia byť stanovené najmä pre prípad, keď osoba uvedená v článku 11 tohto nariadenia poruší zákaz stanovený v článku 5 prvom odseku tohto nariadenia.

41 Na otázky položené vnútroštátnym súdom treba odpovedať s prihliadnutím na tieto úvahy.

### *O prvej otázke*

42 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 5 prvý odsek nariadenia č. 2271/96 vykladať v tom zmysle, že bráni osobám uvedeným v článku 11 tohto nariadenia vyhovieť požiadavkám alebo zákazom stanoveným v zákonoch uvedených v prílohe, a to aj vtedy, ak správne alebo súdne orgány tretích krajín, v ktorých boli tieto zákony prijaté, nevydali pokyn, ktorého cieľom by bolo zabezpečiť dodržiavanie uvedených zákonov.

43 Na úvod treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry pri výklade ustanovenia práva Únie je nutné vziať do úvahy nielen jeho doslovné znenie, ale aj jeho kontext a ciele sledované právnou úpravou, ktorej je súčasťou [rozsudok z 12. mája 2021, Bundesrepublik Deutschland (Červený obežník Interpolu), C-505/19, EU:C:2021:376, bod 77 a citovaná judikatúra].

44 Pokiaľ ide o znenie článku 5 prvého odseku nariadenia č. 2271/96, treba pripomenúť, že toto ustanovenie zakazuje osobám uvedeným v článku 11 tohto nariadenia vyhovieť „aký[m]koľvek požiadav[ám] alebo zákazo[m], vrátane požiadaviek na zahraničné súdy, priamo alebo nepriamo založeným na právnych predpisoch [uvedeným v prílohe] alebo založeným na opatreniach na nich založených alebo z nich vyplývajúcich…“.

45 Z tohto znenia, najmä z výrazu „požiadav[ky] alebo zákaz[y]… založené na“ a z výrazov „vrátane“ vyplýva, že toto ustanovenie, ktoré je formulované široko, sa uplatňuje aj v prípade, že správny alebo súdny orgán nepredložil žiadosť alebo pokyn.

46 Ako totiž v podstate uviedol generálny advokát v bode 55 svojich návrhov, požiadavka alebo zákaz môže podľa bežného významu týchto pojmov vyplývať nielen z aktu individuálnej povahy alebo zo súboru individuálnych rozhodnutí, ale aj zo všeobecne záväzného a abstraktného aktu.

47 Tento výklad pojmov „požiadavky“ a „zákazky“ možno vyvodiť aj z kontextu článku 5 prvého odseku nariadenia č. 2271/96. Ako v podstate uviedol generálny advokát v bode 57 svojich návrhov, v článku 4 a článku 7 písm. d) tohto nariadenia sa pojem „rozhodnutie“ používa ako odkaz na súdne alebo správne akty, ktoré sa považujú za „pokyny“, čo potvrdzuje konštatovanie, podľa ktorého majú pojmy „požiadavky“ a „zákazy“ použité v článku 5 prvom odseku toho istého nariadenia širší rozsah.

48 Uvedený výklad potvrdzujú aj ciele nariadenia č. 2271/96, ktoré majú, ako vyplýva z jeho druhého a šiesteho odôvodnenia, najmä chrániť zavedený právny poriadok, ako aj záujmy Únie a záujmy fyzických alebo právnických osôb vykonávajúcich práva podľa Zmluvy o FEÚ s cieľom dosiahnuť v čo najväčšej možnej miere voľný pohyb kapitálu medzi členskými štátmi a tretími krajinami.

49 Pokiaľ totiž ide o cieľ nariadenia č. 2271/96, ktorým je chrániť stanovený právny poriadok a záujmy Únie vo všeobecnosti, treba konštatovať, ako v podstate uviedol generálny advokát v bodoch 63 a 64 svojich návrhov, že zákony uvedené v prílohe môžu vyvolať svoje účinky najmä jednoduchou hrozbou právnych následkov, ktoré sa môžu uplatňovať v prípade porušenia týchto zákonov osobami uvedenými v článku 11 daného nariadenia. Z toho vyplýva, že nariadenie č. 2271/96 nie je spôsobilé zabrániť účinkom uvedených zákonov a účinne sledovať uvedený cieľ, ak by zákaz uvedený v článku 5 prvom odseku tohto nariadenia bol podmienený prijatím pokynov so strany správnych a súdnych orgánov tretích krajín, ktoré tieto zákony prijali.

50 Výklad článku 5 prvého odseku nariadenia č. 2271/96 uvedený v bode 45 tohto rozsudku nie je navyše nezlučiteľný s doplňujúcim cieľom nariadenia č. 2271/96, ktorý spočíva v ochrane záujmov osôb uvedených v článku 11 tohto nariadenia, vrátane ich slobody podnikania, ktorá je základnou slobodou zakotvenou v článku 16 Charty a ktorá podľa judikatúry Súdneho dvora zahŕňa slobodu vykonávať hospodársku alebo obchodnú činnosť, zmluvnú slobodu a slobodnú hospodársku súťaž (rozsudok zo 16. júla 2020, Adusbef a i., C-686/18, EU:C:2020:567, bod 82). Treba totiž uviesť, že tieto záujmy, ktoré môžu byť ohrozené opatreniami, ktorým sú vystavené uvedené osoby v dotknutých tretích krajinách, ak nevyhovejú zákonom uvedeným v prílohe, sú riadne chránené podľa článku 5 druhého odseku uvedeného nariadenia, ktorý sa má vykladať s prihliadnutím na tento cieľ.

51 Vzhľadom na už vyššie uvedené treba na prvú otázku odpovedať tak, že článok 5 prvý odsek nariadenia č. 2271/96 sa má vykladať v tom zmysle, že bráni osobám uvedeným v článku 11 tohto nariadenia vyhovieť požiadavkám alebo zákazom stanoveným v zákonoch uvedených v prílohe, a to aj vtedy, ak správne alebo súdne orgány tretích krajín, v ktorých boli tieto zákony prijaté, nevydali pokyn, ktorého cieľom by bolo zabezpečiť dodržiavanie uvedených zákonov.

### *O druhej otázke*

52 Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 5 prvý odsek nariadenia č. 2271/96 vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby osoba uvedená v článku 11 tohto nariadenia, ktorá nemá oprávnenie v zmysle článku 5 druhého odseku uvedeného nariadenia, mohla vypovedať zmluvy uzavreté s osobou uvedenou v zozname SDN bez toho, aby priložila k takémuto vypovedaniu svoje odôvodnenie.

53 Táto otázka je položená v rámci občianskoprávneho sporu, v ktorom BMI na vnútroštátnom súde napáda výkon práva spoločnosti Telekom na riadne vypovedanie zmlúv uzavretých medzi nimi, bez toho, aby bola táto spoločnosť povinná predložiť odôvodnenie, pričom BMI tvrdí, že takéto vypovedanie porušuje článok 5 prvý odsek nariadenia č. 2271/96.

54 Na úvod treba spresniť, či sa možno dovolávať článku 5 prvého odseku nariadenia č. 2271/96 v občianskom súdnom konaní, akým je spor vo veci samej.

55 Podľa ustálenej judikatúry prináleží vnútroštátnym súdom povereným v rámci ich právomocí uplatňovaním ustanovení práva Únie, akými sú ustanovenia obsiahnuté v nariadení č. 2271/96, zabezpečiť plný účinok týchto ustanovení (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 17. septembra 2002, Muñoz a Superior Fruiticola, C-253/00, EU:C:2002:497, bod 28).

56 Okrem toho treba pripomenúť, že podľa článku 288 druhého odseku ZFEÚ má nariadenie všeobecnú platnosť a je priamo uplatniteľné vo všetkých členských štátoch (rozsudok zo 17. septembra 2002, Muñoz a Superior Fruiticola, C-253/00, EU:C:2002:497, bod 27).

57 Treba však konštatovať, že článok 5 prvý odsek nariadenia č. 2271/96 stanovuje, že žiadna osoba uvedená v jeho článku 11 nevyhovie priamo alebo prostredníctvom sprostredkujúcej osoby, aktívne alebo úmyselným zanedbaním, akýmkoľvek požiadavkám alebo zákazom priamo alebo nepriamo založeným na zákonoch v prílohe. Tento zákaz, ktorý je formulovaný jasne, presne a bezpodmienečne, možno vysvetliť okolnosťou, že osoby uvedené v danom článku 11 môžu pri výkone svojich činností – najmä obchodných činností, vrátane ich prípadných rozhodnutí o vypovedaní zmlúv – priznať extrateritoriálne účinky zákonom uvedených v prílohe, čomu sa uvedené nariadenie práve snaží zabrániť.

58 Okrem toho jediná výnimka z tohto zákazu je stanovená v druhom odseku článku 5 nariadenia č. 2271/96, ktorý umožňuje osobám uvedeným v článku 11 tohto nariadenia požiadať o oprávnenie nedodržiavať toto nariadenie.

59 Keďže, ako vyplýva z bodu 55 tohto rozsudku, vnútroštátnym súdom prináleží zaručiť plný účinok nariadenia č. 2271/96, dodržiavanie zákazu stanoveného v článku 5 prvom odseku tohto nariadenia musí byť možné zabezpečiť v rámci občianskoprávneho konania, o aké ide vo veci samej, ktoré začala osoba proti osobe, ktorej je tento zákaz určený (pozri analogicky rozsudok zo 17. septembra 2002, Muñoz a Superior Fruiticola, C-253/00, EU:C:2002:497, bod 30).

60 Článok 9 nariadenia č. 2271/96 okrem toho ponecháva na členských štátoch, aby stanovili sankcie, ktoré uložia v prípade porušenia uvedeného nariadenia a ktoré musia byť účinné, primerané a odrádzajúce. Táto právomoc však nemôže mať za následok zmenu pôsobnosti iných ustanovení nariadenia č. 2271/96, ktoré stanovujú jasné, presné a bezpodmienečné povinnosti alebo zákazy, pričom ako bolo uvedené v bode 55 tohto rozsudku, vnútroštátne súdy sú povinné zaistiť plný účinok v sporoch, ktoré im boli predložené.

61 Uvedený výklad článku 5 nariadenia č. 2271/96 nemôže byť spochybnený, na rozdiel od tvrdenia spoločnosti Telekom, dokumentom Komisie uvedeným v bode 28 tohto rozsudku. Tento dokument totiž nestanovuje ani pravidlá, ani právne záväzný výklad. Jediným záväzným aktom je nariadenie č. 2271/96, ako bolo uvedené v bode 5 preambuly tohto dokumentu, pričom len Súdny dvor je oprávnený podať právne záväzný výklad aktov inštitúcií Únie, ako vyplýva z bodu 6 preambuly toho istého dokumentu.

62 Po týchto spresneniach treba uviesť, že ani z článku 5 prvého odseku nariadenia č. 2271/96, ani z nijakého iného ustanovenia tohto nariadenia nevyplýva, že by osoba uvedená v článku 11 tohto nariadenia musela k výpovedi obchodnej zmluvy s osobou uvedenou v zozname SDN priložiť svoje odôvodnenie.

63 Za týchto podmienok treba konštatovať, že článok 5 prvý odsek nariadenia č. 2271/96 nebráni vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej osoba uvedená v článku 11 tohto nariadenia, ktorá nemá oprávnenie v zmysle druhého odseku tohto článku 5, mohla vypovedať zmluvy uzavreté s osobou uvedenou v zozname SDN, a to bez toho, aby musela priložiť k takémuto vypovedaniu svoje odôvodnenie.

64 V prejednávanej veci zo spisu, ktorý má Súdny dvor k dispozícii, vyplýva, že na spor vo veci samej sa uplatní § 134 Občianskeho zákonníka, čo prináleží overiť vnútroštátnemu súdu. Daný súd v tejto súvislosti uvádza, že ak je predmetné vypovedanie v rozpore s článkom 5 prvým odsekom nariadenia č. 2271/96, je na základe tohto § 134 neúčinné. Okrem toho v odpovedi na otázku položenú Súdnym dvorom nemecká vláda spresnila príslušné pravidlá v oblasti dôkazného bremena na preukázanie v rámci občianskoprávneho konania porušenia zákonného zákazu v zmysle uvedeného § 134. Účastník konania –, ktorý tvrdí, že právny úkon, a to aj vypovedanie zmluvy, je neplatný z dôvodu porušenia právneho zákazu, akým je zákaz stanovený v článku 5 prvom odseku nariadenia č. 2271/96, – sa môže dovolávať tejto neplatnosti na súde. Na tento účel musí uviesť skutočnosti, z ktorých vyplýva údajné porušenie. Ak druhý účastník konania spochybňuje vecnú správnosť týchto skutočností, účastník konania, ktorý sa domáha neplatnosti právneho úkonu, nesie dôkazné bremeno a musí preukázať, že podmienky uvedeného porušenia sú splnené. V prejednávanej veci tak dôkazné bremeno v plnom rozsahu znáša osoba, ktorá tvrdí, že došlo k porušeniu článku 5 nariadenia č. 2271/96.

65 V tejto súvislosti však treba konštatovať, že uplatnenie takéhoto všeobecného pravidla vzťahujúceho sa na dôkazné bremeno môže viesť k nemožnosti alebo nadmernému sťaženiu pre vnútroštátny súd konštatovať porušenie zákazu stanoveného v článku 5 prvom odseku nariadenia č. 2271/96 a ohroziť tak účinnosť tohto zákazu.

66 Dôkazy, ktoré môžu preukázať, že správanie osoby uvedenej v článku 11 nariadenia č. 2271/96 je odôvodnené vôľou tejto osoby vyhovieť zákonom uvedeným v prílohe, totiž nie sú bežne prístupné žiadnej inej súkromnej osobe, najmä preto, ako zdôraznil generálny advokát v bode 95 svojich návrhov, že takéto skutočnosti môžu spadať do obchodného tajomstva.

67 Na účely zabezpečenia plného účinku článku 5 prvého odseku nariadenia č. 2271/96 je preto potrebné dospieť k záveru, že v rámci občianskoprávneho konania týkajúceho sa údajného porušenia požiadaviek stanovených v tomto ustanovení, ak všetky dôkazy, ktoré má vnútroštátny súd k dispozícii, na prvý pohľad naznačujú, že vypovedaním predmetných zmlúv osoba uvedená v článku 11 tohto nariadenia, ktorá nemala v tejto súvislosti oprávnenie v zmysle druhého odseku článku 5 uvedeného nariadenia, vyhovela zákonom uvedeným v prílohe, tejto osobe prináleží z právneho hľadiska dostatočne preukázať, že cieľom jej konania nebolo vyhovieť uvedeným zákonom.

68 Z vyššie uvedeného vyplýva, že na druhú otázku treba odpovedať tak, že článok 5 prvý odsek nariadenia č. 2271/96 sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni tomu, aby osoba uvedená v článku 11 tohto nariadenia, ktorá nemá oprávnenie v zmysle článku 5 druhého odseku uvedeného nariadenia, mohla vypovedať zmluvy uzavreté s osobou uvedenou v zozname SDN bez toho, aby priložila k takémuto vypovedaniu svoje odôvodnenie. V rámci občianskoprávneho konania týkajúceho sa údajného porušenia zákazu stanoveného v článku 5 prvom odseku nariadenia č. 2271/96 sa podľa tohto článku 5 prvého odseku však vyžaduje, ak všetky dôkazy, ktoré má vnútroštátny súd k dispozícii, na prvý pohľad naznačujú, že osoba uvedená v článku 11

tohto nariadenia vyhovela zákonom uvedeným v prílohe, bez toho, aby mala v tejto súvislosti oprávnenie, aby práve tejto osobe prináležalo z právneho hľadiska dostatočne preukázať, že cieľom jej konania nebolo vyhovieť uvedeným zákonom.

***O tretej a štvrtej otázke***

69 Svojou treťou a štvrtou otázkou, ktoré treba preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa nariadenie č. 2271/96, najmä jeho články 5 a 9 chápané v spojení s článkami 16 a 52 Charty, má vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby sa vypovedanie zmlúv –, ktoré vypovedala osoba uvedená v článku 11 tohto nariadenia, aby vyhovela požiadavkám alebo zákazom založeným na zákonoch uvedených v prílohe, hoci nemala oprávnenie v zmysle článku 5 druhého odseku tohto istého nariadenia, – bolo zrušené, ak tejto osobe v dôsledku tohto zrušenia hrozia značné hospodárske straty.

70 Na úvod treba pripomenúť, že ustanovenia práva Únie, akými sú ustanovenia nariadenia č. 2271/96, sa majú vykladať s prihliadnutím na základné práva, ktoré podľa ustálenej judikatúry tvoria neoddeliteľnú súčasť všeobecných právnych zásad, ktorých dodržiavanie Súdny dvor zabezpečuje a ktoré sú v súčasnosti zakotvené v Charte (pozri v tomto zmysle rozsudok z 25. mája 2016, Meroni, C-559/14, EU:C:2016:349, bod 45).

71 Článok 9 nariadenia č. 2271/96 stanovuje, že sankcie, ktoré členské štáty ukladajú v prípade porušenia všetkých príslušných ustanovení tohto nariadenia, musia byť účinné, primerané a odrádzajúce.

72 Okrem toho pri neexistencii zosúladenia právnej úpravy Únie v oblasti sankcií, ktoré možno uložiť, ostáva členským štátom právomoc zvoliť si sankcie, ktoré sú podľa nich najvhodnejšie. Pri výkone svojej právomoci sú však členské štáty povinné dodržiavať právo Únie a jeho všeobecné zásady [rozsudok z 11. februára 2021, K. M. (Sankcie uložené kapitánovi lode), C-77/20, EU:C:2021:112, bod 36], ktorého súčasťou sú základné práva a slobody.

73 Súdny dvor navyše už rozhodol, že tvrdosť sankcií má byť primeraná závažnosti porušení, ktoré postihujú, a to najmä zabezpečením skutočne odrádzajúceho účinku, pričom musia rešpektovať všeobecnú zásadu proporcionality (rozsudok z 5. marca 2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, bod 26).

74 Treba dodať, že prináleží vnútroštátnym súdom, ktoré majú ako jediné právomoc vykladať a uplatňovať vnútroštátne právo, aby overili, či vzhľadom na všetky okolnosti prejednávanej veci zodpovedajú uvedené sankcie takým požiadavkám a sú účinné, primerané a odrádzajúce (rozsudok z 5. marca 2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, bod 27).

75 Súdny dvor pri rozhodovaní o návrhu na začatie prejudiciálneho konania však aspoň môže poskytnúť spresnenia, ktoré majú viesť uvedené vnútroštátne súdy pri ich posudzovaní (rozsudok z 5. marca 2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, bod 28).

76 V prejednávanej veci v zmysle údajov uvedených v návrhu na začatie prejudiciálneho konania pripomenutých v bode 30 tohto rozsudku, ak by sa ukázalo, že k riadnemu vypovedaniu zmlúv zo strany spoločnosti Telekom uzavretých s bankou BMI došlo v rozpore s článkom 5 prvým odsekom nariadenia č. 2271/96, hoci je nesporné, že o oprávnenie v zmysle článku 5 druhého odseku tohto nariadenia nepožiadala, z § 134 Občianskeho zákonníka vyplýva, že tento úkon je neplatný, a teda nemá právne účinky.

77 Takéto zrušenie však môže viesť k obmedzeniu slobody podnikania zakotvenej v článku 16 Charty.

78 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že sloboda podnikania zahŕňa právo každého podniku slobodne nakladať s disponibilnými ekonomickými, technickými a finančnými zdrojmi v medziach zodpovednosti, ktorú nesie za svoje vlastné konanie (rozsudok z 30. júna 2016, Lidl, C-134/15, EU:C:2016:498, bod 27).

79 Ochrana priznaná článkom 16 Charty zahŕňa slobodu vykonávať hospodársku alebo obchodnú činnosť, zmluvnú slobodu a slobodnú hospodársku súťaž (rozsudok zo 16. júla 2020, Adusbef a i., C-686/18, EU:C:2020:567, bod 82, ako aj citovaná judikatúra) a týka sa najmä slobodnej voľby obchodného partnera, ako aj slobody určiť cenu za poskytnutú službu [rozsudok z 15. apríla 2021, Federazione nazionale delle imprese elettrotecniche ed elettroniche (Anie) a i., C-798/18 a C-799/18, EU:C:2021:280, bod 57].

80 Sloboda podnikania zakotvená v článku 16 Charty však nepredstavuje absolútne privilégium, ale ju treba jednak posudzovať s ohľadom na jej spoločenskú funkciu (rozsudok z 20. decembra 2017, Polkomtel, C-277/16, EU:C:2017:989, bod 50), a jednak musí byť vyvážená s ostatnými záujmami chránenými právnym poriadkom Únie (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 17. októbra 2013, Schaible, C-101/12, EU:C:2013:661, bod 60), ako aj s právami a slobodami iných (pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. januára 2013, Sky Österreich, C-283/11, EU:C:2013:28, bod 48).

81 Vzhľadom na znenie článku 16 Charty, ktorý stanovuje, že sloboda podnikania sa uznáva v súlade s právom Únie a vnútroštátnymi právnymi predpismi a praxou, čím sa odlišuje od ostatných základných slobôd zakotvených v jej hlave II, pričom sa podobá zneniu niektorých ustanovení hlavy IV Charty, táto sloboda môže teda byť podriadená rôznym druhom zásahu zo strany verejnej moci, ktoré dokážu vo verejnom záujme obmedziť výkon hospodárskej činnosti (pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. januára 2013, Sky Österreich, C-283/11, EU:C:2013:28, bod 46).

82 Táto skutočnosť sa odzrkadľuje predovšetkým v spôsobe, akým treba posúdiť právnu úpravu Únie, ako aj vnútroštátnu právnu úpravu a prax s ohľadom na zásadu proporcionality v zmysle článku 52 ods. 1 Charty (pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. januára 2013, Sky Österreich, C-283/11, EU:C:2013:28, bod 47).

83 V súlade s týmto ustanovením musí byť akékoľvek obmedzenie výkonu práv a slobôd upravených v Charte ustanovené zákonom, musí rešpektovať ich podstatu a musí byť, za predpokladu dodržiavania zásady proporcionality, nevyhnutné a musí skutočne zodpovedať cieľom verejného záujmu, ktoré sú uznané Úniou, alebo potrebe ochrany práv a slobôd iných (rozsudok z 22. januára 2013, Sky Österreich, C-283/11, EU:C:2013:28, bod 48).

84 V prejednávanej veci treba pripomenúť, že hoci článok 5 prvý odsek nariadenia č. 2271/96 stanovuje, že žiadna osoba uvedená v článku 11 tohto nariadenia nevyhovie zákonom uvedeným v prílohe, tento článok 5 druhý odsek uvádza, že osoba môže byť v súlade s postupmi stanovenými v článkoch 7 a 8 nariadenia č. 2271/96 oprávnená, aby úplne alebo čiastočne vyhovela požiadavkám alebo zákazom vyplývajúcim z týchto priložených zákonov, ak by ich nedodržanie vážne poškodilo záujmy tejto osoby alebo záujmy Únie. Podľa týchto postupov patrí do právomoci Komisie, aby s pomocou Výboru pre exteritoriálne právne predpisy, ktorý je upravený v článku 8 tohto nariadenia, udelila takéto oprávnenia. V súlade s harmonizovaným systémom zavedeným uvedeným nariadením je teda Komisia v zásade poverená posúdiť, pričom Súdny dvor to môže

preskúmať, či by nevyhovenie týmto zákonom uvedeným v prílohe vážne poškodilo záujmy uvedenej osoby alebo záujmy Únie, pričom táto inštitúcia je povinná splniť svoju povinnosť rešpektovať základné práva, vrátane slobody podnikania.

85 Podľa článku 4 vykonávacieho nariadenia 2018/1101, ktorý v zmysle článku 1 tohto nariadenia stanovuje kritériá na uplatňovanie druhého odseku článku 5 nariadenia č. 2271/96, sa od Komisie pri posudzovaní, či by došlo k vážnemu poškodeniu chránených záujmov uvedených v tomto ustanovení, vyžaduje, aby okrem iného zvážila určité nekumulatívne kritériá, ako napríklad to, či je pravdepodobné, že chránený záujem bude osobitne ohrozený, a to na základe kontextu, povahy a pôvodu poškodenia tohto záujmu, existencie podstatnej väzby s treťou krajinou, ktorá je pôvodcom uvedených extrateritoriálnych právnych predpisov alebo následných opatrení, nepriaznivý vplyv na vykonávanie hospodárskej činnosti, a najmä pravdepodobnosť, že by osoba uvedená v článku 11 nariadenia č. 2271/96, ktorá požiadala o oprávnenie podľa článku 5 druhého odseku tohto nariadenia, čelila značným hospodárskym stratám, ktoré by mohli napríklad ohroziť jej životaschopnosť alebo predstavovať vážne riziko konkurzu, alebo aj pravdepodobnosť, že by sa značne sťažilo využívanie individuálnych práv danou osobou.

86 Z toho vyplýva, že obmedzenie slobody podnikania vyplývajúce z potreby dodržiavať článok 5 prvý odsek nariadenia č. 2271/96 je zakotvené právnym predpisom.

87 Pokiaľ ide o podmienku týkajúcu sa rešpektovania základného obsahu slobody podnikania, treba pripomenúť, že potenciálne dochádza k porušeniu najmä vtedy, keď podnik nemá možnosť účinne uplatniť svoje záujmy v zmluvnom procese (pozri v tomto zmysle rozsudok z 21. decembra 2016, AGET Iraklis, C-201/15, EU:C:2016:972, bod 87).

88 V prejednávanej veci by však zrušenie vypovedania zmlúv, o ktoré ide vo veci samej, z dôvodu porušenia článku 5 nariadenia č. 2271/96 nemalo za následok zbavenie spoločnosti Telekom možnosti uplatňovať svoje záujmy vo všeobecnosti v rámci zmluvného vzťahu, ale skôr obmedzenie tejto možnosti, keďže takéto zrušenie vypovedania by bolo odôvodnené len vtedy, ak Telekom pristúpila k tomuto vypovedaniu s cieľom dosiahnuť súlad so zákonmi uvedenými v prílohe.

89 Pokiaľ ide ďalej o podmienku, podľa ktorej obmedzenie slobody podnikania musí skutočne zodpovedať cieľom všeobecného záujmu uznaným Úniou alebo potrebe ochrany práv a slobôd iných, z toho, čo bolo uvedené v bode 76 tohto rozsudku, vyplýva, že toto obmedzenie, ktoré môže vyplývať zo zrušenia vypovedania zmlúv, o ktoré ide vo veci samej, tiež spĺňa túto podmienku, pretože prispieva k cieľom nariadenia č. 2271/96 pripomenutým v bodoch 35 až 37 tohto rozsudku.

90 Za týchto okolností v súvislosti s podmienkou týkajúcou sa primeranosti obmedzenia, keďže hospodárska činnosť spoločnosti Telekom mimo Únie je vystavená sankciám zo strany Spojených štátov proti osobám porušujúcim sekundárne sankcie prijaté touto treťou krajinou voči Iránu, vnútroštátny súd je povinný posúdiť, či tieto sankcie uvedené ako prvé môžu mať neprimerané účinky pre túto spoločnosť vzhľadom na ciele nariadenia č. 2271/96, ktorými sú chrániť zavedený právny poriadok a záujmy Únie vo všeobecnosti, a dosiahnuť tak voľný pohyb kapitálu medzi členskými štátmi a tretími krajinami.

91 V tejto súvislosti sa obmedzenie slobody podnikania vyplývajúce z prípadného zrušenia vypovedania zmluvy, ktoré bolo v rozpore so zákazom stanoveným v článku 5 prvom odseku nariadenia č. 2271/96, javí v zásade ako nevyhnutné na zabránenie účinkom zákonov uvedených v prílohe, čím sa chráni stanovený právny poriadok a záujmy Únie vo všeobecnosti.

92 Vnútroštátnemu súdu však okrem toho prináleží, aby v rámci tohto preskúmania proporcionality našiel rovnováhu medzi jednak sledovaním týchto cieľov nariadenia č. 2271/96, ktorému zodpovedá zrušenie vypovedania zmlúv, keďže týmto vypovedaním došlo k porušeniu zákazu stanovenému v článku 5 prvom odseku tohto nariadenia, a jednak pravdepodobnosťou, že Telekom bude vystavená hospodárskym stratám, ako aj ich rozsahu, a to v prípade, ak táto spoločnosť nemôže skončiť svoje obchodné vzťahy s osobou uvedenou v zozname SDN.

93 V rámci tohto preskúmania proporcionality je tiež relevantná okolnosť, že Telekom nepodala – čo prináleží overiť vnútroštátnemu súdu – Komisii žiadosť o výnimku zo zákazu stanoveného v článku 5 prvom odseku nariadenia č. 2271/96, a tým sa pripravila o možnosť vyhnúť sa obmedzeniu svojej slobody podnikania, ktorému bude prípadne zodpovedať zrušenie vypovedania predmetných zmlúv s bankou BMI vyplývajúce z jej prípadného porušenia tohto zákazu.

94 Pokiaľ ide o správnu pokutu stanovenú nemeckým právom, treba uviesť, že vnútroštátny súd ju nemôže zohľadniť, keďže výška tejto pokuty, ktorá musí byť sama osebe primeraná v súlade s článkom 9 nariadenia č. 2271/96, musí byť stanovená s prihliadnutím na individuálnu situáciu porušiteľa, a teda na prípadnú sankciu, ktorú bude predstavovať zrušenie predmetného zmluvného vypovedania.

95 Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti je potrebné na tretiu a štvrtú otázku odpovedať tak, že nariadenie č. 2271/96, najmä jeho články 5 a 9 chápané v spojení s článkom 16 a článkom 52 ods. 1 Charty, sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni tomu, aby sa vypovedanie zmlúv –, ktoré vypovedala osoba uvedená v článku 11 tohto nariadenia, aby vyhovela požiadavkám alebo zákazom založeným na zákonoch uvedených v prílohe, hoci nemala oprávnenie v zmysle článku 5 druhého odseku daného nariadenia, – bolo zrušené, pokiaľ toto zrušenie nebude mať neprimerané účinky pre túto osobu s ohľadom na ciele toho istého nariadenia, ktoré spočívajú v ochrane zavedeného právneho poriadku, ako aj záujmov Únie vo všeobecnosti. V rámci tohto preskúmania proporcionality sa musí nájsť rovnováha medzi jednak sledovaním týchto cieľov, ktorému zodpovedá zrušenie vypovedania zmlúv, keďže týmto vypovedaním došlo k porušeniu zákazu stanovenému v článku 5 prvom odseku nariadenia č. 2271/96, a jednak pravdepodobnosťou, že dotknutá osoba bude vystavená hospodárskym stratám, ako aj ich rozsahu, a to v prípade, ak táto osoba nemôže skončiť svoje obchodné vzťahy s osobou uvedenou v zozname osôb, na ktoré sa vzťahujú príslušné sekundárne sankcie vyplývajúce zo zákonov uvedených v prílohe.

## O trovách

96 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol takto:

1. **Článok 5 prvý odsek nariadenia Rady (ES) č. 2271/96 z 22. novembra 1996 o ochrane pred účinkami uplatňovania právnych predpisov prijatých treťou krajinou mimo jej územia a pred účinkami opatrení na nich založených alebo z nich vyplývajúcich, zmeneného nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 37/2014 z 15. januára 2014, ako aj delegovaným nariadením Komisie (EÚ) 2018/1100 zo 6. júna 2018, ktorým sa mení príloha k nariadeniu č. 2271/96, sa má vykladať v tom zmysle, že bráni osobám uvedeným v článku 11 nariadenia č. 2271/96, v znení zmien, vyhovieť požiadavkám alebo zákazom stanoveným v zákonoch uvedených v prílohe tohto nariadenia, a to aj vtedy, ak správne alebo súdne orgány tretích krajín, v ktorých boli tieto zákony prijaté, nevydali pokyn, ktorého cieľom by bolo zabezpečiť dodržiavanie uvedených zákonov.**

2. **Článok 5 prvý odsek nariadenia č. 2271/96, zmeneného nariadením č. 37/2014, ako aj delegovaným nariadením 2018/1100 sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni tomu, aby osoba uvedená v článku 11 tohto nariadenia, v znení zmien, ktorá nemá oprávnenie v zmysle článku 5 druhého odseku uvedeného nariadenia, v znení zmien, mohla vypovedať zmluvy uzavreté s osobou uvedenou v „zozname osobitne určených štátnych príslušníkov a blokovaných osôb“ (Specially Designated Nationals and Blocked Persons List) bez toho, aby priložila k takémuto vypovedaniu svoje odôvodnenie. V rámci občianskoprávneho konania týkajúceho sa údajného porušenia zákazu stanoveného v článku 5 prvom odseku nariadenia č. 2271/96, v znení zmien, sa podľa tohto článku 5 prvého odseku však vyžaduje, ak všetky dôkazy, ktoré má vnútroštátny súd k dispozícii, na prvý pohľad naznačujú, že osoba uvedená v článku 11 tohto nariadenia, v znení zmien, vyhovela zákonom uvedeným v prílohe uvedeného nariadenia bez toho, aby mala v tejto súvislosti oprávnenie, aby práve tejto osobe prináležalo z právneho hľadiska dostatočne preukázať, že cieľom jej konania nebolo vyhovieť uvedeným zákonom.**

3. **Nariadenie č. 2271/96, zmenené nariadením č. 37/2014, ako aj delegovaným nariadením 2018/1100, najmä jeho články 5 a 9 chápané v spojení s článkom 16 a článkom 52 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie, sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni tomu, aby sa vypovedanie zmlúv –, ktoré vypovedala osoba uvedená v článku 11 tohto nariadenia, v znení zmien, aby vyhovela požiadavkám alebo zákazom založeným na zákonoch uvedených v prílohe daného nariadenia, v znení zmien, hoci nemala oprávnenie v zmysle článku 5 druhého odseku daného nariadenia, v znení zmien, – bolo zrušené, pokiaľ toto zrušenie nebude mať neprimerané účinky pre túto osobu s ohľadom na ciele nariadenia č. 2271/96, v znení zmien, ktoré spočívajú v ochrane zavedeného právneho poriadku, ako aj záujmov Európskej únie vo všeobecnosti. V rámci tohto preskúmania proporcionality sa musí nájsť rovnováha medzi jednak sledovaním týchto cieľov, ktorému zodpovedá zrušenie vypovedania zmlúv, keďže týmto vypovedaním došlo k porušeniu zákazu stanovenému v článku 5 prvom odseku tohto nariadenia, v znení zmien, a jednak pravdepodobnosťou, že dotknutá osoba bude vystavená hospodárskym stratám, ako aj ich rozsahu, a to v prípade, ak táto osoba nemôže skončiť svoje obchodné vzťahy s osobou uvedenou v zozname osôb, na ktoré sa vzťahujú príslušné sekundárne sankcie vyplývajúce zo zákonov uvedených v prílohe daného nariadenia, v znení zmien.**

Podpisy